

Granbarkborren: Hur undviker vi ett nytt 2018-scenario?

Vice preses Jan Stenlid inledde med sedvanlig presentation av KSLA och en kort bakgrund om granbarkborren.

I **det första föredraget** berättade professor Tomas Hlasny från Tjeckien under rubriken *Development of out-breaks and management challenges in Central Europe* om erfarenheter av att ha befunnit sig i ett epicentrum av granbarkborreangrepp. Förlusterna var hundratals miljoner kubikmeter. Det extrema väderläget 2018 tillsammans med ogynnsam homogenisering av skogsbeståndet togs upp som viktiga för att utbrottet startade och blev så allvarligt. Han beskrev hur skogsbruket reagerat och radikalt ändrats. En viktig lärdom var insikten att öka beredskapen i hela samhället med en detaljerad verktygslåda som beskriver vad som är olika aktörers ansvar.

Efter det gav professor Martin Schroeder, SLU en presentation om *Historiskt om granbarkborren i Sverige och utvecklingen efter Gudrun och torkåret 2018*. Han visade att sedan 1961 på sju större utbrott, tre orsakade av storm, tre av varma och torra somrar och ett av okänd anledning. Han visade att dödad volym efter utbrottet med start 2018 är fem gånger högre jämfört med efter stormen Gudrun. Han menade att utbrottet ska ses som en varningsklocka och visar på vikten av mer kunskap om vad som påverkar trädens motståndskraft.

Henrik Holmberg, skogsskötselchef på Södra skogsägarna, påpekade under rubriken *Hur har skogsbruket hanterat det?* att andelen granskog som hotas av granbarkborren kommer att öka på grund av åldersfördelningen tillsammans med ändrat klimat. En viktig del för avverkningen var att definiera specialsортiment med tydliga krav. Han menade också att det fanns ett enormt informationsbehov.

Efter det följde professor Jan Weslien från Skogforsk upp med tankar kring den för många intressanta frågan *Hur sprider sig angrepp? Konsekvenser för bekämpning och naturskydd*. Han menade bland annat att individer sprider sig långt medan angrepp sprider sig kort. Ett av hans främsta budskap var att reservat inte kan starta utbrott. Däremot finns ett utbyte mellan skog utanför och innanför reservat på lokal nivå.

En kort paneldiskussion följde där det exempelvis diskuterades vad det finns för stöd för att blandskog minskar risken för angrepp.

Kerstin Ström, projektledare, från Skogsstyrelsen berättade sedan om *Lärdomar från Stoppa borrarna*. Hon påpekade vikten av att samverka brett, och att de som var med

Granbarkborreskador, ett träd i Himlingeskogen, Södermanland. Foto: Abbe98, CC0.

Granbarkborrehona. Foto: Gilles San Martin, CC BY-SA.

Granbarkborrens larver äter sig in i stammen. Foto: Tõnu Pani, CC BY-SA 3.0.

var kunniga och hade mandat att fatta beslut. Det fanns viss oenighet, som i frågor kring reservat, men det var positivt då det ledde till nya studier. "Stoppa borrarerna" var kanske ett olyckligt namn då Kerstin menade att det i praktiken ofta är omöjligt och att regn är den bästa bekämpningsmetoden men att framtidens klimat inte ger stort hopp i det avseendet. Hon visade flera digitala verktyg som utvecklats under projektperioden.

Henrik Holmberg gav i sitt andra föredrag rörande *Fällfångst, sök och plock samt andra metoder* intressanta inblickar om exempelvis att många bekämpningsmetoder kostar mer än vad de smakar och att det inte finns stöd för att fällor kan användas för att bekämpa granbarkborren. Han visade även att effekten av sök-och-plock varierar då förutsättningarna ser olika ut i olika bestånd. Han trodde att vi med nya verktyg snart kan identifiera enskilda träd som riskerar att angripas.

Docent Louise Eriksson, Umeå universitet, inledde tankar kring framtiden under rubriken *Hur ser vi på risker i skogen?* och menade riskbedömningar vanligtvis är objektiva medan riskuppfattningar är subjektiva. Hon berättade att viljan att agera på en risk beror mycket på vilka erfarenheter man har och vilka värden vi sätter högst. Hon visade

även att det finns geografiska skillnader vad gäller hur man uppfattar risker för skador av insekter och svampar. Hon påpekade hur viktigt det är att bygga tillit.

Efter det gav Rebecka McCarthy Tune, skogsskötsel-specialist, Sveaskog en presentation rubricerad *Utmaningar för skogsskötseln efter granbarkborren*. Hon menade bland annat att vi måste vara beredda att fortsätta bekämpa. Hon tog upp olika syn på hanteringen av skelettskogar. Hon menade att det vi sett de senaste åren är att granen har fått smaka på framtidens klimat. Spanandes in i framtiden såg hon ökad användning av nya trädslag och mer blandskogar, men påpekade att här behövs väsentligt mer forskning.

En paneldiskussion följde där det rädde en viss oenighet kring om granen verkligen minskar och att vi måste ha beredskap att hantera nya skadegörare och kombinationer av skadegörare.

Moderator Jan Stenlid sammanfattade och var imponerad av många av de insikter och verktyg som presenterats. Han menade att vi har goda kunskaper om vad som driver angrepp av granbarkborre men att förutsättningarna för att bedriva skogsbruk har förändrats.

Christer Björkman

Skog skadad av granbarkborre. Foto: Gnomefilliere, CC BY-SA.

En inspelning från hybridseminariet finns här: <https://www.ksla.se/aktivitet/granbarkborren-hur-undviker-vi-ett-nytt-2018-scenario/>